

עין משפט נר מצוה
צו א מיי' פ"ט מהלכות מלכים הלכה יד: צו ב מיי' שם הלכה ד: צו ג מיי' שם הלכה א והלכה ה: צו ד ה ו מיי' שם הליו:

תורה אור השלם

- וְאָךְ אֵת דְּמוֹכּם לִנְפֹשְׁתִּיכֶם אֲדַרְשׁ מִיָּד כֹּל חַיָּה אֲדַרְשֶׁנּוּ וּמִיָּד הָאָדָם מִיָּד אִישׁ אָחִיו אֲדַרְשׁ אֵת נַפְשׁ הָאָדָם: בראשית ט ה
- שֶׁפֶךְ דָּם הָאָדָם בָּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ בִּי בַצֶּלֶם אֱלֹהִים עֲשֵׂה אֵת הָאָדָם: בראשית ט ו
- כִּי יִדְעֲתִיו לַמֶּעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת בְּנָיו וְאֵת בִּיתוֹ אַחֲרָיו וְשִׁמְרוּ דֶּרֶךְ יְיָ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט לַמֶּעַן הִבִּיא יְיָ עַל אֲבֹרָתָם אֶת אֲשֶׁר דָּבַר עָלֵיו: בראשית יח יט
- עַל כֵּן יִעָזֵב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֵת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד: בראשית כ כד
- אִישׁ אִשׁ אֶל כָּל שָׂאֵר בָּשָׂרוֹ לֹא תִקְרִי לְגִלּוֹת עֲרוּהָ אֲנִי יְיָ וְיִקְרָא יְח ו וְיֵצֵא יְיָ אֱלֹהִים עַל הָאָדָם לֵאמֹר מִכֵּל עֵץ הָיוּ אֲבָל תֹּאכְלוּ: בראשית כ טז

נו:

לַנַּעֲרָה הַמְאֻרְסָה דִּלְדִּידָהּ לֵית לָהּ. והא דלמר בסקף פ"ק דצ"צ

(דף נח: ושם) אותו היום עבר אותו הרשע חמש עצירות

בא על נערה המאורסה אע"ג דלא נטוּו דבר מכוּעַר הוא דקמשיב נמי ושט את הזכורה אע"פ שלא הוזהרו על כך ואשכחן נמי שסיפר

הכמוצ בגנותו בדבר שעמידה מורה לאסור דלמרי' לקמן (נח:) כותי מותר בצמו וצפ' כהן משוח (הוריות י:.) אמרי' לוט ושמי צנותיו הס נמכוּונו לדבר מלוא דליקים ילכו צם הוא שנמכוין לדבר עבירה ופושעים יכשלו צם: **וְאִי בדינא** דידהו סיף הוא. המ"ל דתנא דבי מנשה הוא דלמר כל מיתה האמורה לבני נח חנק: **וחכמים** אומרים הרבה עריות.

פ"ה כגון כל חייבי כריתות דלרצנן איתרבו להו בני נח מאיש איש לכל האמור בפרשה ור"מ לא דריש איש איש לרצוא אע"ג דלעיל (דף ט.) גבי צרכת השם דריש ר"מ איש איש ומשמע דמאן דדריש חדא דריש כולהו דמתוך כך מסיק לעיל על ו‏ שצע מלות בני נח נהרג התם משמיה דנפשיה והכא ר"מ אליצא דר' עקיבא כדמוקי לה צסמוך מיהו הא דמרצין לעיל נכרי מאיש איש היינו צעריות דידן אלז דידהו נ"ל מדכתיב לאמר א"כ צין לר' מאיר צין לרצנן הא דדריש איש איש היינו צעריות דידן אלז דידהו מדכתיב לאמר ודרי' להו רצנן לכל עריות דידהו אלז לר"מ ס"ל כיון שפירש צצני נח על כן יעוז איש דהיינו חייבי מיתות הן הן העריות שמוזהרין עליהן ואין להרצות יותר:

הַיְּהוּדִינִי שְׂאֵל בקדושה ולידתו בקדושה. פ"ה דנקט הכי משום למעוטי הורמו ולידתו בקדושה כיון דדמי לישראל גזר צו ר"מ אפי' בשאר האז ואפי' שנוולו אותן הקרוצים צהיות נכריס) וי"ל איפכא דלדרי' כיון דהורמו ולידתו בקדושה הרי הוא כישראל ומותר אפי' בלחמותו מן האס שנוולו מקודם דליכא למיגזר שלא יאמרו צלזנו מקדושה חמורה לקדושה קלה כיון דלית צהו צד פסקות^ה דהנהו ודאי כשמי לחמות דמו ועי"ל דהורמו ולידתו בקדושה נמי כך דינו והא דלא נקטי לרצותא משום דלא פסיקא ליה למתני שאין לה^ה שאר האז דמה שנוול לאציו בקדושה אסור מדאורייתא:

נשא

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

נהרג עליו. היינו כיוצא צו דשפיכות דמים דהוי קרוצ להמיר ואינו

מוטר כותי צכותי וכותי צישראל חייב וכן ישראל צישראל אלז ישראל צכותי פטור ולציבא דרצי יונתן אלז רצנן פליגי עליה ואמרי היתר גמור הוא וליכא כיוצא צו: **מפי איש**. על ידי דיין איש או עד איש:

נהרג עליו אשכח ר' יעקב בר אחא דההו כתיב בספר אגדתא דבי רב א"בן נח נהרג בדיין א' ובעד אחר שלא בהתראה מפי איש ולא מפי אשה ואפילו קרוב משום רבי ישמעאל אמרו אף על העוברין מנהגי מילי אמר רב יהודה דאמר קרא א"אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש אפילו בדיין אחד ימיד כל חיה אפילו שלא בהתראה יאדרשנו ומיד האדם אפילו בעד אחד ימיד איש ולא מיד אשה אחיו אפילו קרוב משום רבי ישמעאל אמרו אף על העוברין מאי טעמיה דרבי ישמעאל דכתיב ו‏² שופך דם האדם באדם דמו ישפך איזהו אדם שהוא באדם הוי אומר זה עובר שבמעיי אמו ותנא קמא ו‏⁶ תנא דבי מנשה הוא דאמר כל מיתה האמורה לבני נח אינו אלא חנק ושרי ליה האי באדם אסיפיה דקרא ודרוש ביה הכי באדם דמו ישפך איזהו שפיכות דמים של אדם שהוא בגופו של אדם הוי אומר זה חנק מתיב רב המנונא ואשה לא מפקדה והכתיב כ‏³ כי ידעתיו למען אשר יצוה וגו' הוא מותיב לה והוא מפרק לה בניו לדין ביתו לצדקה אמר ליה רב אויא סבא לרב פפא אימא בת נח שהרגה לא תיהרג מיד איש ולא מיד אשה כתיב אמר ליה הכי אמר רב יהודה שופך דם האדם מכל מקום אימא בת נח שזינתה לא תיהרג דכתיב ע‏⁴ על כן יעזב איש ולא אשה א"ל הכי אמר רב יהודה ו‏⁴ והיו לבשר אחד הדר ערביניהו קרא ת"ר איש מה תלמוד לומר א‏⁵ איש איש ילרבות את הכותים שמוזהרין על העריות כישראל והא מהבא נפקא מהתם נפקא ל‏⁶ לאמר ו‏⁶ זה גילוי עריות התם בעריות דידהו והבא בעריות דידן דקתני סיפא בא על עריות ישראל נידון בדיני ישראל למאי הלכתא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לא צורכה אלא לעדה ועדים והתראה מגרע גרע אלא א"ר יוחנן לא צורכה אלא לנערה המאורסה דלדידהו לית להו דדיינינן להו בדינא דידן אבל אשת איש בדינא דידהו דיינינן להו והתניא יבא על נערה המאורסה נידון בסקילה על אשת איש נידון בחנק ואי בדינא דידהו סיף

הוא אמר רב נחמן בר יצחק ימאי אשת איש דקתני כגון שנכנסה לחופה ולא נבעלה דלדידהו לית להו דיינינן להו בדינא דידן דתני ר' חנינא ובעולת בעל יש להן נכנסה לחופה ולא נבעלה אין להן תניא כוותיה דר' יוחנן כ‏⁶ כל ערוה שב"ד של ישראל ממיתין עליה בן נח מוזהר עליה אין ב"ד של ישראל ממיתין עליה אין בן נח מוזהר עליה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים א‏⁷ הרבה עריות יש שאין בית דין של ישראל ממיתין עליהן ובן נח מוזהר עליהן בא על עריות ישראל נידון בדיני ישראל בא על עריות בן נח נידון בדיני בן נח ואנו אין לנו אלא נערה המאורסה בלבד ונחשוב נמי נכנסה לחופה ולא נבעלה האי תנא תנא דבי מנשה הוא דאמר כל מיתה האמורה לבני נח אינו אלא חנק אידי ואידי חנק הוא וסבר רבי מאיר כל ערוה שבית דין של ישראל ממיתין עליה בן נח מוזהר עליה והא תניא ג‏⁷ גר שהיתה

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

נהרג עליו. היינו כיוצא צו דשפיכות דמים דהוי קרוצ להמיר ואינו מוטר כותי צכותי וכותי צישראל חייב וכן ישראל צישראל אלז ישראל צכותי פטור ולציבא דרצי יונתן אלז רצנן פליגי עליה ואמרי היתר גמור הוא וליכא כיוצא צו: **מפי איש**. על ידי דיין איש או עד איש: **אף על העוברין**. הכה את האשה וילאו ילדיה נהרג עליהן וצישראל

עד שיא לאויר העולם דמתנן במס' [נדב] (דף מה.) טינוק צן יוס אחד ההורגו חייב היכא דקיס ליה צגוויה שכלו לו חדשיו ואינו נפל: **מיד כל חיה**. מיד כל דבר חי: **שופך דם האדם בלדם**. שצמך האדם דמו ישפך: **זה חנק**. דאין דמו יוצא לחוץ: **ואשה**. צמ נח לא מפקדה על הדין: **ניפו**. היינו נשים: **מה תלמוד לומר איש איש**. אל כל שאר צשרו וגו': **צעריוס דידן**. צאשת איש ישראל: **למאי הלכתא**. נדון צדיני ישראל: **שצריך עדה ועדים והתראה**. כישראל: **מגרע גרע**. זה הצא על אשת ישראל מהצא על אשת כותי שנהרג צעד אחד וצדיין אחד ושלא צהתראה. מגרע גרע לשון קולא וצתמיהה: **לא נלרכה**. האי דקתני נידון צדיני ישראל: **אלא**. צצא על צדיני נערה המאורסה ישראליט: **דלדידהו לית לכו**. מיתה צנערה המאורסה אלז צצעולת צעל וגבי ישראל נהרג מריצויא דאיש איש על כרחך ה‏⁶ האי דקטלוה משום דלתצרייה צאיש איש כישראל ולגצייהו לאו אשת איש דנחייצ קטלא דידהו אלז נידון צסקילה אלז אין לריך עדה ועדים והתראה דלא גרע מעריות דידהו: **אלז**. צא על אשת איש ישראל צדינא דידהו דיינינן ליה צתמיה: **צא על נערה המאורסה נידון צסקילה**.

כישראל א דהא צדינא דידהו סיף הוא דכל מיתה צן נח אינו אלז סיף ו‏⁷. לרצנן דפליגי אתנא דבי מנשה: **נכנסה לחופה ולא נבעלה**. צדיני ישראל חנק הוא כשאר אשת איש דגבי סקילה כתיב נערה צתולה מאורסה וגו'ו‏⁸ ודרשין (כתובות דף מה.) צתולה ולא צעולה מאורסה ולא נשואה ונמאי נשואה צלימא נשואה ונבעלה מצתולה ולא צעולה נפקא אלז שנכנסה לחופה ולא נבעלה ומעטה קרא מסקילה וישנה צחנק דהכל הי צכלל נואף ונואפח וילאה ארוסה לידון צעצמה ווו שלא ילאה עמדה צכללה: **צעולת צעל יש להס**. דכתיב ב‏⁹ (בראשית כ) והיא צעולת צעל ולא כתיב והיא אשת איש אלמא הך מת משום צעילתו של צעל ולא מפני קדושין וחופתו: **סניא כווסיה דרצי יוחנן**. דלמר צא על עריות ישראל דקתני נידון צדיני ישראל לא מתוקמא אלז צנכנסה לחופה או צנערה המאורסה וכו' דלדידהו לית להו: **אין צ"ד של ישראל ממיסין עליה**. כגון חייבי כריתות לחותו ואחות אציו ואחות אמו ואשת אחיו ואשת אחי אציו ואחות אשתו: **אין צן נח מוזהר עליה**. כדמפרש לקמן נ‏⁷ [נח.] דר' מאיר אליצא דר"ע אמרה דנפקי ליה עריות צצני נח מעל כן יעזב איש וגו'ו‏⁸ והתם חייבי מיתות

הוא דכתיבי: **הרבה עריות יש**. כגון כל חייבי כריתות צן נח מוזהר עליהם דלרצנן איתרבו צני נח מאיש איש לכל האמור בפרשה ור"מ לא דריש איש איש לרצוי: **צא על עריוס ישראל**. עבריות: **עריוס צני נח**. כותיות: **ואנו אין לנו**. שיהא צן נח חלוק צין ישראליט לכותית אלז נערה המאורסה משום דלדידהו לית להו קטלינן ליה צקטלא דידן: **אידי ואידי חנק הוא**. דינו ודיניהן שוין צה:

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

שהורמו

מסורת הש"ס

(א) ס"א בגימט, (ב) ג"ל האס, (ג) גבלשית בן, (ד) רש"ל מ"ז, (ה) ס"א בגימטו,

תורה אור השלם

1. על פן יַעֲזוב איש את אביו וְאֵת אִמּוֹ וְדָבַק בַּאֲשֶׁתוֹ וְהָיוּ לְבָשָׁר אֶחָד:
בראשית ב' כד

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה שאל וכו' דלא שייך אידך כ"ל ומוכח:
האי נמחק:

מוסף רש"י

נשא אחרותו מן האם. שטולה בזהיה עובדת כוכבים, יוציא. ואע"ג דלאו אחותו היא, דקטן שטול דמי, גזירה דלמא אחי למנסא אחותו שטולה אחריי, דבהיא איכא כרת, ליתת שניהם בקדושה ואחותו גמורה מן האם היא כשראית שילהן בן ובת (יבמות צז.). מן האב יקיים. שהכל יודעין דאין אכ לעידי כוכבים, ואי נמי אחי למנסא בת אביו שולד מאשה אחת משנמגייר לא איכפא קו. דהא לאו בת הוא (שם). אחות האב מן האם יוציא. גזירה משום אחותו מן האם כדאמרינן (שם). מן האב ר"מ אומר יוציא. הוילנ ואיכא דא אמר ר' חכ"א. ואלא דא אס' קדושה והא דנקט הורמו שלא בקדושה ולידתו בקדושה ולידתו שטולה שלא למעוטי הורמו ולידתו שטולה שלא למעוטי הורמו ולידתו בקדושה וכיון דדמי ליה לישראל גזר ביה ר"מ דילמא אחי לאחלופי בישראל ואפילו בשאר האב ואפי' נולדו אותן קרובות זהיות כותי: **ומוטר באשם אחיו**. ואפילו מממו ולאחר מיתה ואפילו נשאה אחיו משנמגייר או נשאה כשהוא כותי ומשנמגייר קיימה דאין אשת אח לבני נח וליכא למיחש שמא יאמרו וכו'. וכן אשת אחי האב וכן כל הבאות

שהורמו שלא בקדושה. וכל גר שנמגייר כקטן שטול עכשיו בלא אכ

ואס וקרובים דמי ויבמות כגן. ואין עליו קורבה מקודם לכן ומיהו רבנן הוא דגזר עליה בכל האסורות לו א' (בהיותו כותי) משום שלא יאמרו

באין מקדושה חמורה לקדושה קלה [שסן]. הלכך נשא אחותו מן האס

שטולה קודם שנמגיירה אמה ונמגיירה

עס אמה ושאה זה משגדל יוציא לאחותו היא ולא גרע מזן נח ומדרכנן שלא יאמרו וכו' דקסבר ר' מאיר אחותו מן האס אסורה לבני נח ואפי' אחות אביו מן האס ואחות אמו מן י האב ויליף לה מעל כן יעוצ איש את אביו ואת אמו^א דאביו זה אחות אביו ואמו זה אחות אמו כדדריש ליה ר"א לקמן בשמעתין: **מן האב יקיים**. דלא נאסר איסור אחיה בבני

נח אללא מן האס דכתיב (בראשית כ) וגם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אחי אלמלא בת האב שריא להו ובת האס לא שריא להו: **אחות אביו מן האס יוציא**. כדכתיב (שס ג) על כן יעוצ איש את אביו ודרשינן את אביו אחות אביו מן האס: **אחות אס מן האס יוציא**. כדכתיב את אמו זו אחות אמו מן האס: **ר"מ אומר יוציא**. גזירה משום אחותו מן האס דכיון דשס נד שאר האס כאן אע"ג דמן האב היא אי שרית ליה אחי למימר אין לגר אפי' שאר אס ואחי למישרי אפי' אחותו מן האס וכו'ש אחות אמו ואחות אביו מן האס: **וחכ"א יקיים**. ולא גזרי'. והוא הדין להורמו ולידתו שלא בקדושה והא דנקט הורמו שלא בקדושה ולידתו בקדושה לא בא למעוטי הורמו ולידתו שלא בקדושה ולידתו שטולה שלא למעוטי הורמו ולידתו בקדושה וכיון דדמי ליה לישראל גזר ביה ר"מ דילמא אחי לאחלופי בישראל ואפילו בשאר האב ואפי' נולדו אותן קרובות זהיות כותי: **ומוטר באשם אחיו**. ואפילו מממו ולאחר מיתה ואפילו נשאה אחיו משנמגייר או נשאה כשהוא כותי ומשנמגייר קיימה דאין אשת אח לבני נח וליכא למיחש שמא יאמרו וכו'. וכן אשת אחי האב וכן כל הבאות

מחמת אישות דכיון דלשמה יאמרו ליכא למיחש דקסבר לא נאסרו לבני נח ומשום קורבה נמי ליכא למיחש דקטנן שטול דמי: **ושאר כל עריות**. שבאות מחמת אישות מותרות לו: **לאסויי אשם אביו**. אכל כלתו ואחות אשתו ליכא לרצויי דהא בגר שהיתה לידמו בקדושה קיימא וזה לא היתה לו כלל אשה אלא ביהדות ולאחויי אחות אשתו נמי לא י' (לריכא ליה) דהא קתני בדהיא נשא אשה ובתה כונס אחת ומוציא אחת וה"ה לשתי אחיות: **נשא אשה ובתה**. אשאר גרים קאי כשנשאס א' (בהיותם כותי) ונמגיירו עמו. אי נמי אהא קאי ומשום דהך גיורות קאמר וה"ה לישראל גמור: **ולכשהייה לא יכנסו**. מפרש ביבמות כפ' נושאין על האנוסה (דף נח.): דאהגן דאמרן לעיל יקיים קאמר דלכתחלה לא יכנסו: **מסה אשמו מוטר בחמסו**. ואע"פ שקיימה לאשמו משנמגייר דבן נח לא הוהר על חממו דנימא באים מקדושה וכו' וחממו ממש לא הויא אע"ג דנמגיירו דגר שנתגייר וכו' ואין קרובות זה לזה: **ואיכא דסני אסור בחמסו**. התם מפרש במאי פליגי. קתני מיהת מותר באשת אביו ואע"פ שב"ד של ישראל

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

נח.

ינשא אחותו מן האם **יוציא**. פ"ה שלא יאמרו באלו מקדושה חמורה לקדושה קלה דסבר ר"מ אחותו מן האס אסור לבני נח ואפי' אחות אביו מן האס ואחות האס מן האס וכדיליף רבי אליעזר לקמן מעל כן יעוצ איש את אביו ואת אמו וכפירוש זה משמע כפ"ב דיבמות (דף כב. ושס)

דבעו במערבא גזרו שניות בגרים או לא וקאמר השתא ערוה אי לא משום שלא יאמרו באלו מקדושה חמורה לקדושה קלה לא גזרו בזה רבנן שניות מיבעיא אבל כפ' נושאין (יבמות יז:) פ"ה דהיינו טעמא דאחותו מן האס יוציא דגזרינן שמא ישא אחותו שטולה אחריי דאיכא איסורא דאורייתא משמע לאותו הפירוש דהורמו ולידתו שלא בקדושה דליכא למיחש לאיסורא דאורייתא לא מיתסר באלותו מן האס ואי אפשר לומר כן כדאמרר' התם (דף יז:.) גבי בני יודן אמתא אישחחרור דהורמן ולידתן שלא בקדושה הוה ואסר להו רב ששת למינסב נשי אהדדי מיהו קשה דבההיא דבני יודן אמתא משמע דלא הוי טעמא משום שמא יאמרו באין מקדושה חמורה לקדושה קלה אללא משום דילמא אחי לאחלופי בישראל דקאמר מן האס ולא מן האב כ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי מן האב ומן האס ואי משום שמא יאמרו אמאי שרי התם מן האב ומן האס אללא אי משום איחלופי ניחא כיון דאיכא נד אכ לא אחי לאחלופי דכותים לית להו קורבת אכ ולא שייך למיגזר בזה אטו ישראל וכן משמע כפ"ב דיבמות (דף כב.) דטעמא משום איחלופי דאמר אמימר אפילו אחים מן האס מעדיין לכתחלה ומאי שנא מערוה ערוה לכל מסורה עדות לב"ד מסורה משמע דטעמא דערוה משום דאחי לאחלופי בישראל וכן פירש הקונטרס התם ערוה לכל מסורה הכל נושאין נשים ואי שרית להו לקיימה אמו נמי למישרי ערוה לישראל וי"ל דבן נח לא אסור באלותו אפי' מן האס והני תרי טעמי לריכי דיש מקומות דשייך האי טעמא דלא שייך א' האי אידך

טעמא כגון נשא אחותו מן האס דמשום שמא יאמרו ליכא למיחש ומשום איחלופי איכא למיחש ואשת אביו לר' עקיבא ואחות אביו לרבי אליעזר דאסירי לבני נח יש לאסור משום שמא יאמרו אבל משום איחלופי ליכא למיגזר בקורבת אכ דהכל יודעין דרחמנא אפקריה לזרעיה דכותי ואשת אביו לר"א ואחות אביו לר"ע שריא דלאו משום שמא יאמרו איכא ולא משום איחלופי איכא והשתא הא דפריך דרבי מאיר אדרבי מאיר לא כמו שפירש הקונט' דפריך נמי מדקתני אסור באלותו ואחות אביו ואחות אמו אע"ג דאין ב"ד של ישראל ממיתין עליהם דהמ"ל בכולהו דלא אסור משום דנאסרו בהיותם כותים אללא משום אחלופי כדאמר באלותו ולא פריך דר"מ אדר"מ אללא מדקתני מותר באשת אביו ובחממו אע"ג דב"ד של ישראל ממיתין עליהם וכן כתוב בכל הספרים לעיל וסבר ר"מ כל ערוה שב"ד של ישראל ממיתין עליהם בני נח מזההין עליהם והתניא כו' משמע דלא קשיא ליה אללא מהא:

מפני

ממיתין עליה וכן בחממו וקתני אסור באלותו ובאלותו אביו ואחות אמו ואע"פ שאין ב"ד של ישראל ממיתין עליהם: **הא ר"מ וכו'**. תלמיד של שניהם היה כדאמרר' במס' ביצה (ד' ג.): גבי ליטרא קליעות ר"מ אומר א"ר אליעזר רואין כאילו הן פרודות וכו' ובמס' עירובין כפ"ק (דף ג.) אמר ר"מ שמש את ר"ע. הא דקתני אחותו אסורה לו ואשת אביו מותרת לו ר"מ היא משום ר"א והאי דקתני חייבי מיתות נאסרו להם ולא חייבי כריתות ר"מ היא אליבא דר"ע: **על כן יעוצ איש את אביו ואס אמו**. לחדס הראשון נאמר: **אחות אביו**. וכ"ש אחותו: **ודבן ולא בזכר**. דליכא דיבוק דמתוך שאין הנשכב נהנה אינו נדבק עמו: **מי שנעשה לבשר אחד**. שזרע יוצא מהם שנעשה בשר האס והאב אחד בן: **יאלו בהמה וחיה**. שאין יולדין מן האדם. הני דר"ע כוללו חייבי מיתות נינהו ומינה יליף לכל חייבי מיתות אבל לרבי אליעזר לית ליה קורבא דאישות ואית ליה קורבא דלחוא: **אימא לאחר מיסה**. לחייבו על אשת אביו לאחר מיתת אביו. ומשני דומיא דאמו: **אמו אמו ממש**. ולאו היינו אשת חבירו ובלאחר מיתת אביו נמי ליכא לתרואה דהיינו אשת אביו דאוקימנא לאחר מיתה. ומשני אמו אנוסת אביו דלאו אשתו ואין כאן אללא משום אמו אפי' בחייו:

אביו

ק א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ק ל מ נ ס ע פ צ כז כח כט להלכות איסורי ביאה הלכה יג סמג לאוין קטו טור שו"ע יו"ד סימן קטו סעיף ג:
קא ו מיי' שם הלכה טו טוש"ע שם סעיף ה:
קב ז מיי' שם טור שו"ע שם סעיף ו:
קג ח ט י ב מיי' פ"ט מהלכות מנבים הל"ה ופי"ד מהלכות איסורי ביאה הלכה י:
קד ל מ מיי' פ"ט מהל' מנבים הלכה ו:

עין משפט

גר מצוה

נח:

עין משפט‏ **נר מצוה**

קד א מיי פֿיט מהל' מלכס הלכה ה ופי"ד מהלכות חסורי ביאה הלכה י סמג עשין קכז: קו ב מיי פ"ב מהלכות חסורי ביאה הלי"א: קו ג ד ה מיי פ"ט מהל' מלכס הלכה ח: קה ו מיי שס הלכה ז: קכז ז מיי פ"י שס הלכה ו ונפ"ה מהל' חובל הלי"ג:

ק"ח מיי פ"ה מהלכות חובל ומויק הלכה ז סמג עשין ט טוש"ע חו"מ סימן סק ע"ף ה: קיא ט י מיי פ"י מהל' מלכס הלכה ט:

—‏ ‏—

תורה אור השלם

1. וַיִּקַּח עֶמְרָם אֶת יִכְבֹּד בִּתּוֹתָיו לֹאֲשֶׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת אֲהֲרֹן וְאֶת מִשֵּׁה וְשֵׁנִי דָּוִי עֶמְרָם יִשְׁבַּע וְשִׁלְשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה: שְׁמוֹת ו כ 2. וְגַם אֲמֵנָה אֲחֹותוֹ בַּת אָבִי הוּא אֶךְ לֹא בַת אִמִּי וַתְּהִי לִי לְאִשָּׁה:

בראשית כ יב בי אמרתי עולם חסד יבנה שמים תבן אמונתך בהם: תהלים פט ג 4. על פן יעקב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו ותהי לבשר אחד: בראשית כד 5. ויהן בה ובה וירא בי אין איש וכן את המצורִי ויטמנהו בורל:

שמות ב יב 6. מוקש אדם ילע קדש ואחר נדרים לבקר:

משלי כ כה 7. ויצא ביום השני ותבנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רשע: שמות ב יג 8. ויאמר אליו האיש קטר יקטירני ביום החלב וקח לך באשר תאחד נפשך ואמר לא בי עתה תתן ואם לא לקחתי בתוקה: שמואל א ב טו 9. ותהי חטאת הנערים גדולה מאד את פני יי כי נאצו האנשים את מנותן יי: שמואל א ב יז 10. והנעם מרשעים אורם חורע רמה תשבר: ירמיה ח טו 11. ואיש זרוע לו הארץ ונשוא פנים ישב בה:

איוב כב ח 12. עבד אדמתו ישבע לחם ומרדך ריקים חסר לב: עד כל ימי הארץ 13. ורע וקציר וקר וחם וקץ וחרף ויום ולילה לא ישתנה: בראשית ח כב

נח:

מפני מה לא נשא אדם את בתו. שכתכלה חוה מעץ הדעת הימה ראויה למות מיד ואי משום אדם שהיה שרוי בלא חשה היה יכול ליקח בתו ומסיק כדי שישא קין את אחותו: **בְּי איבא** מירי דְיִישְׂרָאֵל שְׂרִי וְלִבּוּתִי אסור. משמע דלישראל מותר באשתו בשלא כדרכה וכן משמע בְּסוֹף פ"ב דנדרים (דף כ:׃) ההיא איתמא דלתיא קמיה דרבי אמרה לו רבי ערכמי לו שלחן והפכו אמר לה בתי התורה המירה לו ולאו היינו היל למעלה והוא למטה דמה מפסדת בךך אלא שלא כדרכה שמנערמה כדלמר התם טאס תענה את בנותי שלא כדרךן ולאמר וישכך אותה כדרכה ויענה שלא כדרכה וקשה דבספ"ג דיבמות (דף לד:׃) חשיב שלא כדרכה מעשה ער ואונן וי"ל דלא אסיר אלא שעושה כן מדיר שלא תמעצר ויכחיש יופיה אצל אס רוב תשמישו כדרכה אלא שצחקריי מתאזר לה שלא כדרכה שריס:׃

כִּין ידא. פ"ה שהיה רגיל להכות את חבירו וקנסו בךך וי"ל דדינא הוא דהא מקרא דריש חורע רמה תשכר וצפ"י כל היד (גדה דף יג:׃) וסס) גבי יד לאמה תקלך אמר דינא מנן כדרכ הונא דרז הונא קך ידא אלמא דינא הוא והא דלשכתן צפ"י ד' וה' (ב"ק דף לו.) גבי חנן צישא דרז הונא גופיה לא חייבו אלא ממון שאני הכא דמועד ורגיל בךך היה להכות באגרוף דדיניה הוא בךך וכן יד לאמה רגיל בךך):׃

אלא

לעבדו ובא עליה נהרג עליה מאימת אמר רב נחמן ימדקראו לה רביתא דפלגיא מאימת התרתה אמר רב הונא הַמשפּרעה ראשה בשוק א"ר אלעזר א"ר חנינא בן נח שבא על אשתו שלא כדרכה חייב שנאמר ודבק ולא שלא כדרכה אמר רבא מי איכא מירי הדישראל לא מוחייב וכותי מוחייב אלא אמר רבא יבן נח שבא על אשת חבירו שלא כדרכה פטור מאי טעמא באשתו ולא באשת חבירו ודבק ולא שלא כדרכה א"ר חנינא יעובד כוכבים שהכה את ישראל חייב מיתה שנאמר ויפון כה וכה וירא כי אין איש [ויך את המצרִי] וגו' וא"ר חנינא הסומר לוועו של ישראל כאילו סומר לוועו של שכניה שנאמר מוקש אדם ילע קודש: מוגביה עבדו שבת סימן: אמר ריש לקיש הַהמגביה ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע שנאמר ויאמר לרשע למה תכה רעך למה הכית לא נאמר אלא למה תכה אף על פי שלא הכהו נקרא רשע (אמר) זעירי א"ר חנינא נקרא חוטא שנאמר ואם לא לקחתי בחזקה ובתיב ותהי חטאת הנערים גדולה מאד רב הונא אמר תיקצץ ידו שנאמר וזרוע רמה תשבר הרב הונא קין ידא ר"א אומר אין לו תקנה אלא קבורה שנאמר ואיש זרוע לו הארץ וא"ר אלעזר לא נתנה קרקע אלא לבעלי זרועות שנאמר ואיש זרוע לו הארץ ואר"ל מאי דכתיב עובד אדמתו ישבע לחם אם עושה אדם עצמו כעבד לאדמה ישבע לחם ואם לאו לא ישבע לחם ואר"ל עובד כוכבים ששבת חייב מיתה שנא' ויום ולילה לא ישובתו ואמר מר אזהרה שלהן זו היא מיתתן אמר רבינא אפי' שני בשבת וליחשבה גבי ז' מצות כי קא חשיב שב ואל תעשה קום עשה לא קא חשיב והא

אביו דומיא דאמו ואמו דומיא דאביו לא משכחם לה אלא באיפור דאחווה. דמרווייהו ממנש ליכא למימר דא"כ היינו ודבקו) ולא בזכר נע"א) ומרווייהו באישות ליכא למימר דהא אמו לאו משום אישות דא"כ היינו אשת אביו הלכך תרווייהו באחווה: ורבי עקיבא מוטב לאוקמא באשם

אביו דומיא דאמו ואמו דומיא דאביו לא משכחת לה אלא באחווה ורבי עקיבא מוטב לאוקמיה באשת אביו דאיכרי ערות אביו לאפוקי אחות אביו דשאר אביו איכרי ערות אביו לא איכרי ת"ש יויקה עמרם את יוכבד דודתו מאי לאו דודתו מן האם לא דודתו מן האב ת"ש וַגַּם אֲמֵנָה אֲחֹותִי בַת אָבִי הִיא אֶךְ לֹא בַת אִמִּי מכלל דבת האם אסורה ותסברא אחותו הואי בת אחיו הואי וכיון דהכי הוא לא שנא מן האב ולא שנא מן האם שריא אלא התם הכי קאמר ליה קורבא דאחות אית לי בהדה מאבא ולא מאמא ת"ש מפני מה לא נשא אדם את בתו כדי שישא קין את אחותו שנאמר כי אמרתי עולם חסד יבנה הא לאו הכי אסירא כיון דאשתרי אשתרי אמר רב הונא כותי מותר בבתו וא"ת מפני מה לא נשא אדם את בתו כדי שישא קין את אחותו משום עולם חסד יבנה ואיכא דאמרי אמר רב הונא כותי אסור בבתו תדע שלא נשא אדם את בתו ולא היא התם היינו טעמא כדי שישא קין את אחותו משום דעולם חסד יבנה אמר רב חסדא יעבד מותר באמו ומותר בבתו יצא מכלל כותי ולכלל ישראל לא בא ה כי אתא רב דימי אמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה נהרג עליה מאימת אמר רב נחמן ימדקראו לה רביתא דפלגיא מאימת התרתה אמר רב הונא הַמשפּרעה ראשה בשוק א"ר אלעזר א"ר חנינא בן נח שבא על אשתו שלא כדרכה חייב שנאמר ודבק ולא שלא כדרכה אמר רבא מי איכא מירי הדישראל לא מוחייב וכותי מוחייב אלא אמר רבא יבן נח שבא על אשת חבירו שלא כדרכה פטור מאי טעמא באשתו ולא באשת חבירו ודבק ולא שלא כדרכה א"ר חנינא יעובד כוכבים שהכה את ישראל חייב מיתה שנאמר ויפון כה וכה וירא כי אין איש [ויך את המצרִי] וגו' וא"ר חנינא הסומר לוועו של ישראל כאילו סומר לוועו של שכניה שנאמר מוקש אדם ילע קודש: מוגביה עבדו שבת סימן: אמר ריש לקיש הַהמגביה ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע שנאמר ויאמר לרשע למה תכה רעך למה הכית לא נאמר אלא למה תכה אף על פי שלא הכהו נקרא רשע (אמר) זעירי א"ר חנינא נקרא חוטא שנאמר ואם לא לקחתי בחזקה ובתיב ותהי חטאת הנערים גדולה מאד רב הונא אמר תיקצץ ידו שנאמר וזרוע רמה תשבר הרב הונא קין ידא ר"א אומר אין לו תקנה אלא קבורה שנאמר ואיש זרוע לו הארץ וא"ר אלעזר לא נתנה קרקע אלא לבעלי זרועות שנאמר ואיש זרוע לו הארץ ואר"ל מאי דכתיב עובד אדמתו ישבע לחם אם עושה אדם עצמו כעבד לאדמה ישבע לחם ואם לאו לא ישבע לחם ואר"ל עובד כוכבים ששבת חייב מיתה שנא' ויום ולילה לא ישובתו ואמר מר אזהרה שלהן זו היא מיתתן אמר רבינא אפי' שני בשבת וליחשבה גבי ז' מצות כי קא חשיב שב ואל תעשה קום עשה לא קא חשיב והא

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

אביו דומיא דאמו ואמו דומיא דאביו לא משכחם לה אלא באיפור דאחווה. דמרווייהו ממנש ליכא למימר דא"כ היינו ודבקו) ולא בזכר נע"א) ומרווייהו באישות ליכא למימר דהא אמו לאו משום אישות דא"כ היינו אשת אביו הלכך תרווייהו באחווה: ורבי עקיבא מוטב לאוקמא באשם אביו דומיא דאמו ואמו דומיא דאביו לא משכחת לה אלא באחווה ורבי עקיבא מוטב לאוקמיה באשת אביו דאיכרי ערות אביו לאפוקי אחות אביו דשאר אביו איכרי ערות אביו לא איכרי ת"ש יויקה עמרם את יוכבד דודתו מאי לאו דודתו מן האם לא דודתו מן האב ת"ש וַגַּם אֲמֵנָה אֲחֹותִי בַת אָבִי הִיא אֶךְ לֹא בַת אִמִּי מכלל דבת האם אסורה ותסברא אחותו הואי בת אחיו הואי וכיון דהכי הוא לא שנא מן האב ולא שנא מן האם שריא אלא התם הכי קאמר ליה קורבא דאחות אית לי בהדה מאבא ולא מאמא ת"ש מפני מה לא נשא אדם את בתו כדי שישא קין את אחותו שנאמר כי אמרתי עולם חסד יבנה הא לאו הכי אסירא כיון דאשתרי אשתרי אמר רב הונא כותי מותר בבתו וא"ת מפני מה לא נשא אדם את בתו כדי שישא קין את אחותו משום עולם חסד יבנה ואיכא דאמרי אמר רב הונא כותי אסור בבתו תדע שלא נשא אדם את בתו ולא היא התם היינו טעמא כדי שישא קין את אחותו משום דעולם חסד יבנה אמר רב חסדא יעבד מותר באמו ומותר בבתו יצא מכלל כותי ולכלל ישראל לא בא ה כי אתא רב דימי אמר ר' אלעזר אמר ר' חנינא בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה נהרג עליה מאימת אמר רב נחמן ימדקראו לה רביתא דפלגיא מאימת התרתה אמר רב הונא הַמשפּרעה ראשה בשוק א"ר אלעזר א"ר חנינא בן נח שבא על אשתו שלא כדרכה חייב שנאמר ודבק ולא שלא כדרכה אמר רבא מי איכא מירי הדישראל לא מוחייב וכותי מוחייב אלא אמר רבא יבן נח שבא על אשת חבירו שלא כדרכה פטור מאי טעמא באשתו ולא באשת חבירו ודבק ולא שלא כדרכה א"ר חנינא יעובד כוכבים שהכה את ישראל חייב מיתה שנאמר ויפון כה וכה וירא כי אין איש [ויך את המצרִי] וגו' וא"ר חנינא הסומר לוועו של ישראל כאילו סומר לוועו של שכניה שנאמר מוקש אדם ילע קודש: מוגביה עבדו שבת סימן: אמר ריש לקיש הַהמגביה ידו על חבירו אע"פ שלא הכהו נקרא רשע שנאמר ויאמר לרשע למה תכה רעך למה הכית לא נאמר אלא למה תכה אף על פי שלא הכהו נקרא רשע (אמר) זעירי א"ר חנינא נקרא חוטא שנאמר ואם לא לקחתי בחזקה ובתיב ותהי חטאת הנערים גדולה מאד רב הונא אמר תיקצץ ידו שנאמר וזרוע רמה תשבר הרב הונא קין ידא ר"א אומר אין לו תקנה אלא קבורה שנאמר ואיש זרוע לו הארץ וא"ר אלעזר לא נתנה קרקע אלא לבעלי זרועות שנאמר ואיש זרוע לו הארץ ואר"ל מאי דכתיב עובד אדמתו ישבע לחם אם עושה אדם עצמו כעבד לאדמה ישבע לחם ואם לאו לא ישבע לחם ואר"ל עובד כוכבים ששבת חייב מיתה שנא' ויום ולילה לא ישובתו ואמר מר אזהרה שלהן זו היא מיתתן אמר רבינא אפי' שני בשבת וליחשבה גבי ז' מצות כי קא חשיב שב ואל תעשה קום עשה לא קא חשיב והא

האם קאמר דילפינן מוגס אמנה אחותי בת אבי היא): **הא שמע וגס אמנה וכו'.** מכלל דבת האם אסורה קשיא לר"ע: **אחוסו הוה.** בתמיהה. הא בת אחיו הוה וכיון דהכי לא שנא מן האם ולא שנא מן האב שריא ליה: **אלא התם הכי הוה אמר ליה קורבא דאחוס וכו'.** בת אחי מן האב היא ולא מן האם ולא משום אסורא והתירא קאמר ליה אלא משום לתקוין דיצורא קמא שאמר אחותי היא קאמר ליה הכי אחותי בת אבי היא דבת אחי בת אחי היא וקרי לה אחוסו דבני צנים הרי הם כצנים והרי היא כבת אביו והאי דקאמר אף לא בת אחי לאו משום דאי הוה אחוס מן האם הויה אסורה אלא משום קושטא דמילתא אמר לו: **חסד יצנה.** תחילתו של עולם נצנה בחסד שזיה (ה) אדם הראשון לגמול חסד את בנו ואסרה לו והתירה לקין כדי שיצנה העולם והיינו דכתיב (ויקרא כ) ה' (כי יקח איש) את אחותו בת אביו חסד הוא מה שהתמי לקין חסד גמלתי עמו: **כוסו מוסר צנחו.** צין לרבי אליעזר צין לר"ע דקסבר רב הונא לא ילפינן שאר עריות מהנן דכתיבי צהאי קרא מדפרט כל הני שמע מינה דוקא כתיביהו: **עבד.** כנעני של ישראל: **מוסר באמו וצנחו.** וכ"ש בצאר עריות של קורבה: **יאל מכלל כוסו.** ופקע שם בן נח מינייה: **ולכלל ישראל לא צא.** דליגור ליה עליה משום דשמא יאמרו צאין מקדושה חמורה לקדושה קלה): **מאימס.** חשיב ליה מיוחדת לו: **מדרגיל למיקרי לה.** צנות העיר: **רבינא דפלגיא.** ילדתו של פלוני עבד: **מאימס הסרסה.** שלא תקרא מיוחדת

לו אם תצא להפקיר עצמה: **משפּרע ראשה צקוק.** שהיו רגילות אף הנכריות הנשוואות שלא לצאת בראש פרוע: **שלא כדרכה.** אין כהן דבק * א) שמתוך שאינה נהנית בדבר אינה נדבקת עמו: **באשמו ולא באשם חצירו.** שלא אסרה תורה אלא בדביקה: **ויך אם המארי.** משום דהכה איש עצרי: **מוקש אדם ילע קדש.** הנוקש את האדם היינו ישראל שקריין אדם דכתיב (יחזקאל לד) ואמנה לאני כאן מרעיתי אדם אתם אתם קרוין אדם וכו': **ילע קודש.** כאלו לועה את הקדש כלומר כסוטר על לועו. סוטר מכה: **אם לא נקחסי בחוקס.** צנני עלי כתיב שהיו חוקפים בצאר הצבים ואמר אם לא תתן לי אחך בחזקה דייטו כמרים ידו שהיו מגומין להכות: **וזרוע רמה.** הרגיל לרום ידו על חצירו: **קץ ידא.** מאלס אחד שהיה רגיל להכות את חבירו וקנסו בךך כדלמר צפרקין דלעיל (דף מו.) צ"ד היו מכין ועושטין שלא מן התורה לעשות סייג וגדר לדבר: **איש זרוע.** איש שמניף זרוע לו הארץ מתוקנת לקצורה כלומר ראוי להמיטו ולקוצרו: **לא נסנה קרקע.** כלומר אין ראוי לקנות קרקע אלא לבני זרוע מפני שהתגר דבה ע"י קרקע שבאות בהמות ומפסידות וגנבים צאין וגונצין ועוררין עליו ולרץן שיהא חזק לעמוד כנגדן: **דעבד לאדמה.** לעסוק בה תמיד לחרישה והשקאה וניכוש ועידור: **עובד כוכבי' שצנח.** ממלאכתו יוס שלם חייב מיתה שנא' יוס ולילה לא ישובתו. וקא דריש ליה לא ישובתו ממלאכה דאצני אדם נמי קאי ולא תימא לא ישובתו אהך ששת עמים דקרא קאי כלומר לא יצטלו ולא יפסקו מלהיות: **פשיטא** לא גרסי' דהא טובא קמ"ל דאצני אדם קאי: **אמר רבינא אפי' שני צנצנ.** לא תימא צניתה דקאמר ר"ל לשום חוצה קאמר ט"לל לכיוון לשבות כגון צנצנ שהוא יוס שציתה לישראל או אחד בצצנ ששובתין צוים) אלא מנוחה בעלמא קא אסר להו שלא יצטלו ממלאכה ואפי' יוס שאינו צר שציתה. שני צצנצנ יומא קמא דלאו יוס צר שציתה נקט ויהי דהוה מני למינקט שלשי ורביעי: **קום עשה לא חשיב.** והאי לא ישובתו קום עשה מאלכה היא: והא

מסורת הש"ס

א) וְלַעֲלֹל ט. (ג) גי' רש"א דלישראל שרי וכלומו אסור ויכ"כ מוס' דהכא ד"ה מי איכא מדי ועי' מוס' יבמות לד: ד"ה ולא כמעשה וכו' שה"ה הגרסא לפניהם כמו דליתא לפטוי הכא וכמנו שס דלא מחייב היינו דבישראל שרי ע"ש.) א) גדה יג: ד) [ע"י מוס' ע"י סד: ד"ה אחיו וכו'], ה) רש"ל ס"א. פשיטא אמר רבינא לא נכרכא אלא לשני בצצנ, א) [בדלשית כג, ו] א) [נסס, א) [ע"א, ט) [בדלשית כג, י) [ג"ל וא"ש אשר יקח, א) [יבמות כג, ו] א) ז"ל דלויין, א) צס"א טקף: הנהרס, א) וימא עו: ע"ש ובש"י שס ד"ה אס תענה וכו' ועוד שס ד"ה מציאו וכו' ומזה לייצב, א) ונע"ע מוס' יבמות לד: ד"ה ולא כמעשה וכו'), ע) [נע"י מוס' גדה יג: ד"ה דילא],

—‏ ‏—

גליון הש"ס

רש"י ד"ה שלא בדרבה וכו' שמתוך שאינה נהנית. ע"י יומא דף פ"ב ע"א מוס' ד"ה מה רחל. ובקידושין דף כב ע"ב:

—‏ ‏—

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה חסד וכו' שזו לאדם:

—‏ ‏—

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה שלא כדרכה אין כהן דבק שמתוך שאינה יצ"ע ע"י קדושין כ"ב ע"ב מאל לימא לן דלאו הנאה אית להו לתרווייהו כו' וצ"ע ועיין יומא ע"ז ע"ב רש"י ד"ה מביאות כו' ובמ"ש שס הפרי"ם בפרק מים חיים וסי' יחמק שס:

—‏ ‏—

מוסף רש"י

בן נח שייחד שפחה לעבדו ובא עליה נהרג עליה. משום גזל, ואע"פ שאין זו בעלת בעל דלשות אלא דזוית בעלמא כחמורו ובהמנו (דע"י ח.) אזהרה שלהן זו היא מיתתן. דלאו בעו המלכה יבמות חז.

(א) בכ"י ובע"י איתא אמר ר"י, (ב) ע"י תוספות הוגינה יג. ד"ה אין מוסרין, (ג) [נכנסת מן. פסחים מט:], (ד) ב"ק לת. ע"ז ג., (ה) [נפיל מ.], (ו) ס"א איני, (ז) נ"ל ולבני נתן, (ח) [נפיל מ.], (ט) ס"א נענשים, (י) [וע"פ תוס' יצמות סא. ד"ה ואין].

תורה אור השלם

- תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב: דברים לג ד ושמותם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם ויהי בהם אני יי: ויקרא יח ה
- אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו: בראשית ט ד רק חזק לבלתי אכל הדים כי הדים הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הדים: דברים יב כג

גליון הש"ס

גמ' עובר כוכבים שעוסק בתורה. ע"י הוגיה דף יג ע"א תוס' ד"ה אין:

הגהות הגר"א

[א] גמ' רק חזק לבלתי אכל הדים זה אבר מן החי כי הדים הוא הנפש נמחק:

מוסף רש"י

זה אבר מן החי. כלומר כל זמן שנפשו בדמו לא תאכלו בשר, בנפשו דמו בעוד נפשו בו (בראשית ט בעוד שהוא הנפש בנפשו דיהא דמו, לא תאכלו בשר (דע"ל יז,י).

והא דינין קוס עשה. משפט הוא וקא חשיב: ומשני **קוס עשה ושז אל תעשה הוא.** קוס עשה משפט ושז ואל תעשה עול אפילו אינו מלוה לעשות משפט והוא יושב ובטל מחוהר הוא שלא לעשות עול ואזהרת לא תעשו עול (ויקרא יט) אינה קוס עשה

והבטל מלא תעשה עול אבל אזהרת לא תשבות על כרחיך אינה אלא קוס עשה: **מורשה לנו.** ולא להם ואיכא משום גזל כדמפרש: **מורשה מאורסה.** אמוראי איכא דדרשי דהו גבי עס הארץ בפרק אלו עוצרין בפסחים (דף מט:): **מיגול קא גול לה.** והא קא חשיב גול וכן נערה המאורסה דהא כלל גילוי עריות הוא: **האדם.** ר"מ דלית ליה אתם קרוין אדם ולא עובדי כוכבים קרוין אדם ור"ש היא דדרש לה במסכת יצמות (דף סא.): **בשבע מאוס דידהו.** עוסקין בהלכות אותן שבע מלות להיות בקיאלין דהן: **בשר.** בעוד נפשו קיימת לא תאכלו וזה אבר מן החי. ודמו לדרשא אחרינא למשרי אבר מן החי דשרצים כדלקמן בשמעתין: **כיואל דבשר אמה אומר.** שאף ישראל חוהרו על דם מן החי בסיני ומשום חיות. ורבי חנינא קאמר לה: **כי הדם הוא הנפש ולא סאכל הנפש עם הבשר כו'.** כלומר לא תאכל הדם הנזכר בראש המקרא בעוד הנפש עם הבשר: **ורצנן ההוא.**

דסמך דם לאזהרת אבר מן החי לא למסרי משום חיות סמכי' אלא למסיר דם הקזה שהנפש יוצאה בו משום דם הוא דסמכיה דלא תימא אזהרת דם גבי וצחנת מזקקן ומלאך כתיב (דברים יב) דם שחיטה הוא דלוי דם אבל דם הקזה לא הוי דם להכי אקשייה לאבר מן החי מה אבר מן החי אסור מחמת איסורו אף דם מן החי מוחהר עלה משום דם וצלבד שיהא דם הנפש אבל דם הקזה שאין הנפש יוצאה בו אינו קרוי דם אבל איסור חיות לא מוכר בו ולא בשום דם ובכריתות (דף כג.) מפרש איזהו דם הקזה שהנפש יוצאה בו מטיפה המשחרת ואיך משהוא מתחיל ללאת שחור: **למה לי למסב.** אבר מן החי בסיני וצני נח אטו ישראל משום דקבלו תורה ילאו מכלל מנ"ו הראשוני בשלמא עבודת כוכבים וגילוי עריות בסיני למילתייהו נשנית לפי שלא פרשו כ"כ צבני נח על אלו עצירות ^ט עושנן עליהם וכן בעריות לפרש עושנן אלא אבר מן החי למה לי לאהדורי: **לוא ולוא נאמרה.** כדמפרש לקמן מדנשנית עבודת כוכבים וגילוי עריות בסיני ואשכחן דאיעגש עובדי כוכבים עלייהו אף לאחר מתן תורה כדכתיב (דברים יח) לא ימצא בך מעביר בנו וצתו וגו' וצגלל התועבות האלה וכן התועבות האל שמע מיניה כי יהיב קודשא בריך הוא תורה לישראל לא שקליניהו להנך מצני נח וכדקיימי להו קיימי וכל שלא נשנית בסיני נאמר לישראל ולא לצני נח מסיני ואיך אע"ג דעד

סיני נגטוו עליה מדלא הדר תנייה בסיני כדאיתא בעבודת כוכבים וצגילוי עריות דאשכחן דאיעגוש עובדי כוכבים עלייהו שמע מינה ישראל שיאלו לקדושה עמדו באיסורין אבל עובדי כוכבים נטלן מהן. ולקמן פריך דילמא להכי לא נשנו דלצני נח הוא דאסירי ולא לישראל ומשני ליכא מידי דלישראל שרי ולעובדי כוכבים אסור שכשילאו מכלל צני נח להתקדש ילאו ולא להקל עליהם ולזה וזהו ליכא למימר דא"כ אמאי אצני עבודת כוכבים הילכך על כרחיך אזהה שלא נשנית אצני צבני נח ולא נשנית אצנה צבני נח. הילכך אס לא נשנית אבר מן החי הוה אמינא נטלוה מצני נח ממתן תורה ואיך: **ואנו אין לנו.** אזהרה צבני נח ולא נשנית בסיני אלא גיד הנשה: **ואליצא דרבי יהודה.** דלומר בפרק

והא דינין קוס עשה הוא וקא חשיב קוס עשה ושב אל תעשה נינהו ^ב ואמר ר' יוחנן ^ג עובר כוכבים שעוסק בתורה חייב מיתה שנאמר ^ד תורה צוה לנו משה מורשה לנו מורשה ולא להם וליחשבה גבי שבע מצות מ"ד מורשה מיגול קא גזיל לה מאן דאמר ^ה מאורסה דינו כנערה המאורסה דבסקילה מיתיבי היה ^ו ר"מ אומר מניין שאפילו עובר כוכבים ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול שנאמר ^ז אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהנים לויים וישראלים לא נאמר אלא האדם הא למדת שאפילו עובר כוכבים ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול התם ^ח בשבע מצות דידהו: ר' חנינא בן גמליאל אומר אף הדם מן החי: ת"ר ^ט אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו זה אבר מן החי רבי חנינא בן גמליאל אומר אף הדם מן החי מ"ט דרבי חנינא בן גמליאל קרי ביה בשר בנפשו לא תאכל דמו בנפשו לא תאכל ורבנן ההוא ^י למישרי שרצים הוא דאתא כיוצא בדרב אהה אומר ^{יא} רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש וגו' ^{יב} (רק חזק לבלתי אכל הדם זה אבר מן החי כי הדם הוא הנפש זה דם מן החי) ורבנן ההוא לדם הקזה שהנשמה יוצאה בו הוא דאתא למה לי למיכתב לבני נח ולמה לי למשני בסיני כדר' יוסי בר' חנינא דא"ר יוסי בר' חנינא כל מצוה שנאמרה לבני נח ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח ואנו אין לנו אלא גיד הנשה ואליבא דר' יהודה אמר מר כל מצוה שנאמרה לבני נח ונשנית בסיני לזה ולזה נאמרה אדרבה מדנשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח מדאיתני עבודת כוכבים בסיני ואשכחן דעגש עובדי כוכבים עילויהו ש"מ לזה ולזה נאמרה: לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח: אדרבה מדלא גישנית בסיני לבני נח נאמרה ולא לישראל ליכא מידעם דלישראל שרי ^א ולעובר כוכבים אסור ולא והרי יפת תואר התם משום דלאו בני כיבוש נינהו והרי פחות משהו פרוטה התם ^ב משום דלאו בני מחילה נינהו: כל מצוה שנאמרה לבני נח ונישנית בסיני לזה ולזה נאמרה והרי

נמ.

ארבע מיתות פרק שביעי סנהדרין

אָרְבַּע האדם. פרש"י ולית ליה לר"מ אתם קרוין אדם וקשה דצפ"ק דכריתות (דף ו:י) פטור סך משמן המשחה לעוצד כוכבים ומשמע דהוי טעמא משום דכתי' על בשר אדם לא יסך אתם קרוין אדם מיהו מצינו למימר דטעמא משום דכל שיטנו בסקר ישנו צבל יסך וכל שאינו בסקר אינו צבל יסך וי"ס דגרסי הכא רבי ירמיה ור"מ מפרש דיש חילוק בין אדם להאדם (כי אדם רגזו ע"ד היתרון לאדם המעולה ומעוטר בתורת ה') תעד דלא מיימי תפרק בזה על יצמתו (יצמות דף סא. ושם) מדכתיב במצרים כל האדם והצהמה (שמות ט) והא דקאמר הכא כהנים לויים וישראל' לא נאמר ה"ק לא נאמ' אדם דלישתמע כהנים לויים וישראלים וה"ר משולם פ"י דוקא גבי פורענות קורא אותם אדם דלין ראוי לכחוש שם ישראל אבל גבי האדם וחי בזה ה"ל למכתב כהנים לויים וישראלים כמו שרגיל צבל מקום כדכתיב (ויקרא כא) אמור אל הכהנים (במדבר יח) ואל הלויים תדבר (שמות יד) דבר אל בני ישראל והכי איתא במדרש ויכולו מה אקוב לא קבה אל שלא הזכיר שמו על פורענות אדם כי יהיה בעור בשרו נגע זרעם כי תהיה בצדס ולא בישראל אלה יעמדו לצרך את העם וגבי פורענות אלה יעמדו על הקללה והא דפריך התם מהנך קראי אף ע"ג דעובדי כוכבים נמי קרויים אדם מ"מ פריך שפיר כיון שמכנה גבי פורענות את ישראל בצדס היכא דלא איירי אלא בעובדי כוכבים לא היה לו לקרותן אדם"': **אף דם מן החי.** ולרצנן אבר מן החי וקשה דתנא דלעיל (דף יז:י) (דדריש) דנ"ל אבר מן החי מאכל תאכל ולא מוקי האי קרא אלא למישרי שרצים כדנפקא לקמן מי שדמו חלוק מבשרו:

ורבנן ההוא אדם הקזה. בפרק גיד הנשה (חולין קג.) מוקי לה דאבר מן החי נוהג בין בטמאים בין בטהורי והכל דמוקים לה לדם הקזה כמ"ד התם (דף ק:) אינו נוהג אלא בטהורין: **נאמר** לבני נח. עובד כוכבים שצבת לא שייך כאן דישראל החוהרו לשבות:

רַיבָא מידעם דרַישׁרָאָ שרי. דבצר שהוא מלוה לישראל לא אמרינן הכי העובד כוכבים שצבת חייב ולישראל מלוה אף על גב דצבני צצבת אין מלוה לישראל מ"מ יש עליו מלות שציתת שצבת ועל העובדים דעובד כוכבים חייב וישראל פטור אע"ג דפטור מ"מ לא שרי מיהו קשה דאמרינן בפרק בן סורר ומורה (לקמן דף עב:) ילא ראשו אין נוגעין בו דלין דוחין נפש מפני נפש אבל קודם

שילא ראשו החי' פושעת ידה וחתכתו לאצרים ומוציאה כדי להחיל את אמו וכה"ג בעובד כוכבים אסור כיון שהוזהרו על העובדים וי"ל דהא נמי בישראל מלוה כדי להחיל ואפשר דאפילו בעובד כוכבים שרי: והא

סיני נגטוו עליה מדלא הדר תנייה בסיני כדאיתא בעבודת כוכבים וצגילוי עריות דאשכחן דאיעגוש עובדי כוכבים עלייהו שמע מינה ישראל שיאלו לקדושה עמדו באיסורין אבל עובדי כוכבים נטלן מהן. ולקמן פריך דילמא להכי לא נשנו דלצני נח הוא דאסירי ולא לישראל ומשני ליכא מידי דלישראל שרי ולעובדי כוכבים אסור שכשילאו מכלל צני נח להתקדש ילאו ולא להקל עליהם ולזה וזהו ליכא למימר דא"כ אמאי אצני עבודת כוכבים הילכך על כרחיך אזהה שלא נשנית אצני צבני נח ולא נשנית אצנה צבני נח. הילכך אס לא נשנית אבר מן החי הוה אמינא נטלוה מצני נח ממתן תורה ואיך: **ואנו אין לנו.** אזהרה צבני נח ולא נשנית בסיני אלא גיד הנשה: **ואליצא דרבי יהודה.** דלומר בפרק גיד הנשה (חולין דף ק:) מצני יעקב נאסר גיד הנשה שהיו צני נח קודם מתן תורה ורצנן פליגי ואמרו בסיני נאמר ולא להם אלא שנכתב במקומו ואחר מתן תורה כתבו משה במקום המעשה על העמיד לידע מאיזה טעם נאסר להם ולרבי יהודה גופיה לישראל נאמר ולא לשאר צני נח דהא צני ישראל כתיב [בראשית לב]. והא דקאמר הכא דאותן העומדות באיסורין לצני נח לעולם הוצרך לשנותן בסיני לאו משום דאי לא אהדריניהו הוה אמינא נגמר מגיד הנשה דלא נשנית ולישראל נאמר ולא לצני נח דמהא ליכא למיגמר שהרי לא נאסרה אלא לישראל ובעוד שהיו צני נח נמי להם נאסר ולא לאחרים אלא מדאיתני עבודת כוכבים הוה גמרינן להו: **ואשכחן דאיעגוש עובדי כוכבים עלייהו.** שבע אומות כדכתיב (דברים יח) לא ימצא בך מעביר בנו וצתו בלש: **אדרבה מדלא גישנית בסיני אימא לבני נח נאמרה.** לבני יעקב בעוד שהיו צני נח נאסר להם ולא משצאלו לכלל ישראל: **והרי יפת תואר.** שאסורה להם כדאמר לעיל (דף יז:י). **לאו צני כיבוש נינהו.** לא נתנה צור לכבוש כי אס לישראל לא הותר יפת תואר אלא במלחמה ע"י כיבוש: **משום דלאו צני מחילה נינהו.** שאף ישראל נגטוו על הגזל אלא שפחות משהו פרוטה אינו נחשב גזל בעיניהם שעוצרין על מדתן שרחמנין הן ומחלינן על דבר קל אבל צני נח אחרים הם: והרי

קיב א מיי' פ"י מהל' מלכים הל"ט: ב [מיי' טז]:

עין משפטו גר מצוה